

כתתרי תורה

לקי • פרשת ויהיה עקב ה'תשפ"ב ב'של"ג • גליון קי"ח
• הגות והלכה בפרשת השבוע במשנת רבותינו גאוני תימן זיע"א

אין לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה • הערות והארות יתקבלו בברכה בטלפון 0504139964 או במייל avish964@gmail.com

כתר מלכות – מאן מלכי רבנן
רבי סעדיה ב"ר יוסף פראוי זלה"ה
מח"ס עזי שיעות – כ"ד אב תשנ"ח
רבי חלפון (השני) ב"ר מרדכי זלה"ה
נגיד ארץ תימן – כ"ה אב ה'ח'
רבי דוד ב"ר יצחק גבריאל זלה"ה
רבי העיר בנגה – כ"ה אב תשמ"ו
רבי יחיא ב"ר שלום קורח זלה"ה
מח"ס משכיל דרש – כ"ו אב תרמ"א
רבי שרר ב"ר יחיא בדיחי זלה"ה
מחכמי צנעא – כ"ח אב תר"ט
רבי שלמה ב"ר יצחק גוראן זלה"ה
מחכמי מחות – כ"ח אב תשל"ח
רבי אריה ב"ר יחיא גמליאל זלה"ה
ראש ישיבת שדרות – כ"ח אב תשפ"א
רבי חיים ב"ר אברהם עמר זלה"ה
דיין בירושלים – כ"ט אב תרצ"ו
רבי זכריה ב"ר זכריה לוי חבורני זלה"ה
רב ק"ק תימן ובכרן יעקב – כ"ט אב תש"ו
רבי יחיא ב"ר שמאל בדיחי זלה"ה
מחכמי ירושלים – כ"ט אב תשכ"ז

לע"ג מרן הגאון הגדול רבי שמריהו יוסף חיים בן מרן הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי זלה"ה • ידיו ועו אשר שמחת התורה שכליו ועל פניו האירה כל סביבותיו, זכה להרביץ תורה ולהעמיר בתי מדרשות לשקידתה הרב רפאל אליהו אליעזר זצ"ל ב'יבולט'א' הרב צבי בלאט שליט"א • מו"ז הרב אצלם ב"ר שמעון עצאר זלה"ה – כ"ד אב תשל"ח. דודי הרב אברהם ב"ר דוד בדיחי זצ"ל, הרב אלעזר עוזרי זצ"ל בן יבולט'א' רבי אברהם, הרב זכריה ב"ר יוסף גדיש זצ"ל, הרב ישראל ב"ר יהודה זצ"ל, מרת אסתר ב"ר יחיא גרשי ע"ה ויוסף שרעבי ע"ה • ולזכות הרב אברהם ב"ר שלמה שליט"א, הרב אהרן ב"ר יוסף שליט"א, הרב רפאל אריה בן יחיא שליט"א, הרב ששון בן מרדכי שליט"א, הרב גבריאל בן שלום שליט"א, ומיכל ב"ר ישי תחיל' לרפ"ש במהרה בתוך שאר חולי ישראל, ולהצלחת והצלחת אחינו בני ישראל, הנתונים בצרה ובשביה באוקראינה ובשאר גלויותיהם, המב"ח יוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאורה, ויזכנו לגאולה השלימה בקרוב, אכ"י.

כתר ההלכה

הגאון הרב נתנאל עומסי שליט"א • מרבני בית ההוראה 'פעולת צדיק' לעילוי נשמת אביו רבי יחיא ב"ר יצחק עומסי זלה"ה – נלב"ע כ"א אלול התש"פ
טיפות שנוצרו במקרה בתחתית כיסוי של עוגה

א[נ] נשאלתי מאשה שאפתה עוגת גבינה, ולאחר שהתקררה, עטפה אותה בנייר כסף והכניסה אותה למקרר. לאחר זמן לקחה את הנייר כסף לכסות בו עוגה אחרת, ואז הבחינה בטיפות שהיו על הניר כסף מהעוגה הראשונה החלבית, שנטפו כעת על העוגה השנייה. ובאה בשאלה האם הטיפות הללו חלביות, וא"כ, כך גם דין העוגה שקיבלה את הטיפות. תשובה: הנה בפשטות מים אלו אינם זיעה של העוגה שהרי היא הייתה קרה כשכיסה אותה, והם נוצרו מאדי הקור שבמקרר וכמו קרח המצטבר סביב מאכל שבמקפא וכן אמר לי מרן הגר"י רצאבי שליט"א בפשיטות שאין במים אלו נתינת טעם. ואכן, לאחר שטעמו את אותן טיפות, התברר שאין בהם טעם כלל, וממילא אין למה לחוש בזה.

ובאותו ענין העיר ת"ח אחד שליט"א, כי כיון שטיפות אלו נוצרו מאדי הקור שבמקרר, אם נתהוו טיפות אלו בשבת, הרי הם מוקצה ויהיה אסור ליגוע בהם וכמו שכתבו הפוסקים על מי המזג (ש"כ מהדורא חדשה עמ' ק"פ). אך נראה שאינם מוקצה כי הם טפלים ובטלים לנייר כסף, וכמו שמצינו כי כאשר האוכל מרובה על הפסולת מותר ליטול את הפסולת מן האוכל ביו"ט, ואין זה נחשב טלטול מוקצה כיון שהוא בטל לאוכל (תוס' שבת קמב: ד"ה שאוכל, חו"א שבת ס"י מ"ז סע' ט"ו). וה"ה שהטיפות או הקרח המצטבר בטלים למקום או למאכל שהם מונחים עליהם. וכן כתבו האחרונים לגבי ניקוי אבק מעל שולחן או אדים מחלון, שמותר להסירם ביד כי בטלים הם ואין להם חשיבות ואין זה נחשב טלטול (קצות השולחן ס' קט"ז ס"ג, מנחת שלמה ח"ב ס' ט"ל).

מי שקידש ולא שתה מלא לוגמיו האם יצא ידי חובה

ב[פ]עמים קורה, שאחד מבני הבית לא שמע קידוש מבע"ה, ועושה קידוש לעצמו. ומכיוון שיש שאינם רגילים בשתיית יין ואף לא בשתיית מים ענבים, לכן הם רק טועמים קמעה מן הכוס לאחר הקידוש. ונשאלתי, האם מי שקידש ורק טעם מעט, יוצא ידי חובה באופן זה, או שמא רק אם ישתה מלא לוגמיו שהוא שיעור רוב רביעית [כרבע כוס חד פעמית]. תשובה: נחלקו הראשונים בטעם שתיית מלא לוגמיו מכוס של ברכה כברהמ"ז חופה ומילה. י"א (רש"י עירובין מ: ד"ה ליתביה) שגנאי הוא לכוס של ברכה שלא שתו ממנו מלא לוגמיו ונראה כברהמ"ז לבטלה. ולפי דבריו נראה שאינו מעכב אם לבסוף לא שתה המברך מלא לוגמיו. וי"א (רשב"א ריטב"א ור"ן שם) שכך תקנו חכמים בכוס של ברכה שהיה קעין שירה הנאמרת על היין שמנסכים ע"ג המזבח ויש לשתות ממנו שתייה חשובה המיישבת דעתו והיא מלא לוגמיו ובלא זה לא יצא ידי חובת כוס של ברכה והיא ברכה לבטלה.

אמנם לגבי קידוש י"א, כי לכו"ע שתיית מלא לוגמיו מעכבת. שהרי אם אין יין אין ברכת קידוש לבד [משא"כ כברהמ"ז, חופה ומילה], וכן מפורש בגמ' (פסחים קז). והטעם, כיון שתקנו חכמים לקיים מצוות 'זכור את יום השבת' על שתיית היין, יש לשתות דווקא שתייה חשובה המיישבת את הדעת (שו"ע הגר"י ס' ק"צ ס"ד). ובדעת מרן השו"ע יש לכאורה סתירה, כי בב"י (ס' רע"א) כתב שאם לא טעם המקדש כלל, אף שלא יצא ידי המצווה כתקנה, מ"מ אינו צריך לחזור ולקדש. מאידך בשו"ע (שם סע' ט"ו) פסק מרן שאם נשפך היין קודם שיטעום, יביא כוס אחר ויברך עליו בפה"ג, משמע שהשתייה לעיכובא. ואכן נחלקו האחרונים האם מרן חזר בו בשו"ע (כ"כ מג"א שם ס"ק ל"ב) או שאף מה שפסק מרן בנשפך שיביא כוס אחר, אינו חובה (לבוש שם). ולמעשה אמר לי מרן הגר"י רצאבי שליט"א, כי העיקר הוא שמי שקידש ולא שתה מלא לוגמיו לא יצא יד"ח [וא"כ אחרים שותים עמו שאז שתייתם מצטרפת למלא לוגמיו כמבואר בשו"ע סע' י"ד]. ולכן מי שצריך לקדש על היין ואינו מתכוון לשתות ממנו מלא לוגמיו, יעשה קידוש על הפת, או יבקש מאחר שיוציא אותו ידי חובה.

ריסוק פירות שביעית

ג[ד] רבים רגילים בימות הקיץ לרסק פירות המצויים בעונה זו כגון אפרסק, שזיף, מנגו וכד' וכך לאכלם קפואים מעט. ונשאלה האם מותר לרסק פירות אלו כשהם של שביעית, ובפרט שאם לא ירסקו אותם הם ירקבו ויפסדו. תשובה: קי"ל שאסור לשנות פירות שביעית מברייתן כגון פרי שדרכו ליאכל חי לא יאכלנו מבושל (רמב"ם שמיטה יובל פ"ה ה"ג). עוד כתב הרמב"ם שמותר למעוך תמרים אך אסור לסחטם (הל' תרומות פ"א ה"ב וה"ה לענין פירות שביעית). והנה זה פשוט שלרסק כל פרי באופן שעדיין ניתן להכירו וכגון שמיעך במזלג, מותר, אפילו שאין דרך לאוכלו מרוסק, כי אין כאן שינוי וברכתו נותרה כברכת הפרי. אך בריסוק הפרי הרבה ע"י בלנדר וכד' יש לדון האם גם אז מותר, או כיון שהשתנה ברכתו לדעת הרמ"א (ס' ר"ב ס"ז וחשש לו הכה"ח בס"ק נ"ז משום סב"ל), אסור, כיון שבו מורידו מדרגתו.

ולמעשה הכרעת מרן הגר"י רצאבי שליט"א, כי אף שלכתחילה יש לברך ברכת שהכל על פירות מרוסקים היטב, מ"מ זו הכרעה דווקא לענין ברכות כדי לצאת יד"ח לכל הדעות, אך לענין שביעית, העיקר כדעת מרן השו"ע (שם) שהברכה על פירות מרוסקים לא משתנית ומותר לרסקם. אמנם, בפירות הללו שדרך רוב העולם לאכלם ג"כ מרוסקים, מותר לרסקם גם אם ברכתו משתנית (שנת השבע פ"ג ס"ז).

כתר של"א"ש

ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא
תחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל
ומהרריה תחצוב נחשת (ח, ט)

רבינו בחיי דרש פסוק זה, גם על לימוד התורה הנקראת לחם שנאמר לכו לחמו בלחמי (משלי ט, ה. ועי' חגיגה יד, א ובוה"ק עקב דף רע"א, א). שהרי אי אפשר לו לאדם להשיג התורה והחכמה בשלמות, אלא עם ההכנות הראויות הצריכות לו, ובכללם יצטרך שיהיה אויר הארץ זך וטוב כי יועיל הרבה בלמוד. והיות ובארץ ישראל, האויר טוב [ובחמדת ימים כתב מהר"ש שבזי זלה"ה, שאוירה מחכים, (חו"ם ולח) על כן החכמים שבה לא יאכלו במסכנות לחמה של תורה, כי יהיה לבם כפתחו של אולם, משא"כ החכמים שבחוצה לארץ שהם חסרי ההכנות והאויר הטוב והם בודאי אוכלי לחם העצבים אוכלי לחמה של תורה במסכנות, עכ"ל].

וכע"ז ביאר מוהר"ר יהודה גופאן זלה"ה במנחת יהודה, אך מצד קדושתה של הארץ, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, על דרך אמרם ז"ל (ב"ב קנח, ב) כי אוירה של ארץ ישראל מחכים, והטעם כי אוירה קדוש מחמת שאין שם שליטת החיצונים המביאים את האדם לידי שכחה ולידי טמטום הלב. לא תחסר כל בה, שכל חכמות התורה נמצאים בארץ ישראל, כי שם בית דין הגדול. וכענין שנאמר (דברים י"ז, ח) כי יפלא ממך דבר למשפט וכי' וקמת ועלית.

אך סיים מהר"י, כי כל זה בזמן שישאר שרונים על אדמתם שאז ארץ ישראל מושפעת מלמעלה מהארץ העליונה שלעומתה, ואז כל החכמה מצויה שם. מה שאין כן בחרבנה כביכול נסתלק ממנה השפע מאחר שאין ישראל שרונים שם. וזהו שאמר ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, אימתי יהיה זה בזמן שלא תחסר כ"ל בה היינו מדת יסוד המשפיע בה כי היא נקראת בת כל כנועד ליודעי חן. ועל זה ממשיך הכתוב ואומר, ואכלת ושבעת וכי' על הארץ הטובה, רוצה לומר אימתי יתקיים ואכלת ושבעת מלחמה של תורה, על הארץ הטובה אשר נתן לך, דהיינו כשהיא ביישובה כאמור. עכ"ל.

ואליו נייחל שבמהרה נזכה למעלתה וקדושתה השלימה של ארץ ישראל, ונאכל בה לחמנו הגשמי והרוחני לשובע, כדת של תורה. אמן כ"י.

שבת שלום.

שמלתך לא בלתה מעליך במשנת רבותינו

שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה (זו, ד')
הטעמים שזכו ישראל לנס זה

א[בפשוטו נראה דבא משה להודיע לישראל חיבתן לפני המקום, וכדאיתא במדרש הגדול (שמות ג', א') זהו שאמר הכתוב רעה עמך בשבטך צאן נחלתך (מיכה ז', י"ד) בא וראה שלא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה וכו' רועה בשר ודם גוזז את צאנו פעם אחת בשנה, אבל הקב"ה הלביש את ישראל שהן צאנו במדבר, לבוש שלא בלה ארבעים שנה שנאמר שמלך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה, ע"כ.

אך המהר"ל כאן בגור אריה כתב שאין זה משום מעלת ישראל, שלא נעשה להם נס בחנם, אלא כי מכיון וכל הנהגותיהם וסיפוק צרכיהם במדבר היה ע"פ הקב"ה, היה זה ענין אוהי ולא אנושי, ולא בא דבר בלתי שלם מהשי"ת, לכן נעשו ניסים כאלו גם במלבושיהם, ע"ש.

טעם שלישי יתכן לומר ע"פ מש"כ במדרש הגדול עה"פ לנסתך לדעת את את אשר בלבבך (לעיל ג') ענינו להודיע, כמו לדעת כי אני ה' מקדשכם (יחזקאל כ', י"ב). נמצא זה שנאמר כאן לדעת את אשר בלבבך, להודיע לבאי העולם, שכל מי שהקדיש נפשו לעבודת ה' לבדו ופירש מהבלי העולם, הקב"ה מזמין לו פרנסתו ומספק לו צרכיו, וכל חפציו נעשין לו ע"י מי שלא היתה דעתו עליהן וכו'. נמצא כי מידה זו הנהיג עימם הקב"ה כדי להודיע לדורות שהפונה לעבודת המקום ב"ה, הוא ממציא לו כל פרנסתו וסיפוקו, מאכלו בגדיו ומנעליו.

נס היה בבגדיהם שלא בלו

ב[ומהו אותו הנס שנעשה בבגדיהם, איתא במדרש הגדול (ובשינויי לשון בדברים רבה פ"ו י"א), ר' אלעזר בירבי שמעון שאל לר' שמעון בי יוסי בירבי לקוניא חמוי, אמר ליה, מהוא דין דכתיב שמלתך לא בלתה מעליך, שמא כלי קוריות (פי' במדרש הביאור, שהן כלי אורג) היו מהלכין עם ישראל במדבר. אמר ליה, ענני כבוד היו מעטפין אותן (קצ"ע, מה השיבו כאן). אמר ליה, ולא היו בלין. אמר ליה, שמלתך לא בלתה מעליך. אמר ליה, ולא היו גדלין (פי' ישראל. וכ"ה בדבר"ה, ולא היו גדלים והיו הבגדים קטנים עליהן). אמר ליה חלזון הזה כל מה שהוא גדל נרתיקו גדל עמו. ונראה שלזה כיוון במדרש אור האפילה שכתב בשם בעלי הדרשות ששמלתם היתה מתהפכת לכל מיני מלבוש ע"כ. דהיינו שגדלו שמלותיהם עמהם בכל פעם שהיו גדלים, נמצא שנהפכה השמלה האחת לכמה מלבושים בגדלים שונים].

ואותם הבגדים היו משמים, כדאיתא במדרש רבה, אותן הבגדים שהיו עליהם, מה שהלבישו אותם מלאכי השרת בסיני, לפיכך לא נתבלו. וכן מצאתי בפסיקתא רבתי (פסיקתא אנכי מנחמכם אות ט'), אמר רבי תנחומא ברבי בשעה שיצאו ישראל ממצרים ובאו למדבר סיני וקבלו את התורה, באותה שעה קישטם הקב"ה בשלש עשרה תכשיטים, וע"ש שדרש כולם מקרא דחזקאל (ט"ז, ט"ו) וכו'. ומכללם דרשו על הפסוק ואלבישך רקמה, ר"ש אמר ארגונים היו מלבישים אותם, ע"ש. וכתב באמרי יושר על המדר"ה, דכיון שהיו רוחניים לא שלט בהם ההפסד, ע"ש.

ויש להעיר הלא כשחטאו בעגל נטלו מהן אותם בגדים שקיבלו בסיני, כדכתיב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב (שמות ל"ג, י'). וכן משמע בשמות רבה (פמ"ה ב') רב סימאי אמר, דעדיים היינו פורפריאות (פי' במתנות כהונה, בגדי מלכות חשובים), ע"ש. וצ"ע.

הוציאו עמהם בגדים ממצרים לארבעים שנה

ג[ראב"ע הביא פירוש נוסף בשם יש אומרים, כי הוציאו מלבושים רבים ממצרים. והרמב"ן דחה את דברי ראב"ע, דכוונת משה רבינו לומר להם כי בעשיית המצווה יהיה להם מזון וכסות ויחליפו כח כאשר חיו במן ארבעים שנה והיו להם השמלות, וארח ברגלם לא יבוא, ממעשה הנס על פי השם. ויתכן לבאר את דברי הראב"ע ע"פ מה שכתב במדרש אור האפילה כי זהו וינצלו את מצרים, שלקחו מהם שמלות די ספקס ארבעים שנה, ע"ש. נמצא שזה מה שאמר להם משה, ראו איך דאג הקב"ה לכל צרכיכם, וקיים

בכם ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה וכו' ולא רק מעט בגדים אלא די סיפוקכם לארבעים שנה וינצלו את מצרים.

רמז מפסוק זה לבגדים שבתחית המתים

ד[כתב מוהר"ר שלמה בדיחי זלה"ה בעולת שלמה, כי ראשי התיבות של פסוק זה הן שא"י במלבו"ש, רמז למה שאמרו רבותינו ז"ל (כתובות ק"א, ב) שעתידין לחיות בתחית המתים ולעמוד במלבושיהן כמאז שנקברו. והביא שכ"כ רבינו בעל הטורים, וכוונתו למה שכתב בבעה"ט לעיל פסוק ג' המסתיים במילים 'יחיה האדם', וסמך ליה שמלתך לא בלתה מעליך. רמז למה שאמרו שעומדים בלבושיהם ק"ו מחטה, וזהו כשיחיה האדם לעתיד לבא, יהיה בשמלתו.

והנה התוספות (כתובות שם ד"ה בלבושיהן) כתבו, דמלשון הגמרא משמע שיעמדו בלבושיהן שנקברו. אבל בירושלמי (כתובות פ"ב ה"ג) אמר רבי לבניו, מעטו בתכריכין שעתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן, משמע שיעמדו בלבוש שמחיים. ובגליון הש"ס הביא שוה"י מחלוקת רבנן ורבי שם בירושלמי דרבי אמר, לא כמו דבר נש אזיל הוא אתי, ורבנן אמרי כמו דבר נש אזיל הוא אתי.

ונראה דהרמז מהפסוק עולה לשתי הדעות, ותלוי בב' הביאורים דלעיל. דע"פ המדרש שהיו אלו בגדים חדשים שניתנו להם ממלאכי השרת, א"כ גם המתים יקומו במלבושים חדשים לא אותם שנקברו עימם. אך לראב"ע שהיו אלו אותם הבגדים שהוציאו עמהם מצרים, גם המתים יקומו בדומה להם עם הבגדים שנקברו עימם.

לא הוצרכו כיבוס

ה[עוד איתא במדרש הגדול (ובדבר"ש שם) אמר ליה ולא היו צריכין תכבוסת, אמר ליה ענני כבוד היו מגהצין אותן. ואל תתמה אנמטיין הזה אין מגהצין אותו אלא באור, ע"כ. ולכאורה לא מובן ששאלו על הכיבוס והשיבו על הגיהוץ שהיו ענין יישר הבגד ותיקונו. ובעץ יוסף הביא מפירוש המוסף על הילקוט, שהוכיח לו מאותו מין אבן הנטווה ונארג לבגד, ובהיותו מלוכלך מגהצין אותו באור. ג"ה המדרש רבה 'אסיטון' ובהערות למדה"ג כתב דצריך לגרוס אמנטיין, וזהו הנקרא אובעסט. ובוזה ביאר מה שאמרו בירושלמי שבת פ"ז ה"ב דף נא, א, רב כהן בשם רבנן דקיסרין, המיינטון חייב משום מלבן, וע"ש בביאור הגר"ח ק"ק.

אך בדברים רבה גרסינן, שהשיב לו, הענן היה שף בהן ומלבנן. וחזר שאלו, ולא היו נשרפין מן הענן שהוא אש, אמר לו אל תתמה על זו, אסיטון הזה אין מגהצין אותו אלא באש, אף בגדיהם שהיו מעשה שמים היה הענן שף בהן ואינו מזיקן. והכוונה אחת היא, שהענן היה מגהץ ומלבן את בגדיהם.

לא היתה בהם זיעה

ו[ועוד איתא שם במדה"ג, ולא היה ריחן קשה מפני הזיעה, אמר ליה מתלכלכין (בביאור למדה"ג כתב, שענינו לחלוחית) היו בדשא הבאר שנאמר, וריח שמלתיך כריח לבנון, ע"כ.

והנה כאן מבואר שהנזק שבזיעה הוא רק הריח הרע. וראב"ע כתב, ויתכן שאין בתולדת המן להוליד זיעה. והרמב"ן הבין בדבריו שכוונתו לומר שלכן לא בלו בגדיהן במדבר, והקשה עליו, כי אם תכסה את הקורה בשמלה חדשה, בארבעים שנה תבלה אע"פ שאין בה זיעה, וכל שכן אם תכסה בה אדם שתקוותו רימה. אך ע"פ האמור יתכן וכוונת ראב"ע כהמדרש, ובא לומר דלא רק שלא בלו אלא אף לא היה בהם ריח רע, כיון שאין בתולדת המן להוציא זיעה.

וכדברי הרמב"ן מצאתי בחמדת ימים למהר"ש שבו זלה"ה שכתב, וזה מן [ה]נסים שהלכו ארבעים שנה, ולא שלט בלבושיהן רימה, ז"ל בלו מן הזיעה. וכן דרש בכלי יקר את לשון הכתוב שמלתך לא בלתה 'מעליך' ולא נאמר 'עליך', וכתב יש אומרים, דקאי על הזיעה המצויה בהולכי דרכים, והזיעה מכלה את הבגדים. וזהו שאמר שמלתך לא בלתה ממה שעליך, דהיינו מהזיעה.

מדרכי רבותינו – חביבות ארץ ישראל אצל אבותינו

מסופר על הצדקנית מרת נדירה קורח זלה"ה, אשת חבר לכמהוה"ר יחיא זלה"ה מח"ס משכיל דורש (בת רבי שלמה כסא זלה"ה), כי כל ימיה וחייה בתימן הרגישה כאילו ישיבתה בה היא זמנית וארעית, וכל מאוויה וחשקה היה תמיד לדירת הקבע היא ארץ ישראל. עד שכאשר קם נכדה וקבץ ממון לבנות בית חדש בתימן, אמרה לו, חבל על המאמץ והכסף לבנות כאן, הלא אנחנו חוזרים לארצנו. ומה מאוד היה עז חשקה להיטמן בארץ הקדושה, אך לא זכתה לכך ונפטרה ביום שלישי י"ד אב תש"ה בת צ"ב לחייה, ועודה בכוחותיה, וכעדות בנה כמהוה"ר עמרם זלה"ה לא חסר לה מיחוש הראות והשמע, כי אם המעט, לא נכפפה קומתה ולא אחזה משען ולא משענה, יוצאת ונכנסת לשמוע אל הרנה ואל התפלה בעזרת בית הכנסת מידי יום יום בבקר השכם ובערב, עד שנפטרים בצבור מבית הכנסת' (מבוא למשכיל דורש). סיפור דומה שמעתי מהגרא"ח כהן שליט"א על אשת זקינו מהר"י משרקי זלה"ה, כי כשהוצרך לשפץ את ביתו ולחזק את בדקיו, אמרה לו, למה לך לשפץ, תכף אנחנו עולים לארץ ישראל חמדת האבות, שם אשב כי אויתיה. זיע"א.